Αν δει κανείς την συμμετοχή στη δημιουργία του ΑΕΠ της χώρας, των 13 περιφερειών θα προσέξει ότι πολλές περιφέρειες είναι **οικονομικά αόρατες**. Η συμμετοχή τους δεν ξεπερνά το 1% παρά το γεγονός ότι οι φυσικοί και γεωγραφικοί τους πόροι είναι άφθονοι και ανεξάντλητοι. Και αυτό γιατί το ανθρώπινο, τεχνολογικό και κεφαλαιακό δυναμικό που είναι αναγκαίο για την ανάπτυξη δεν κατοικεί στις περιφέρειες αυτές. Ο πληθυσμός που υπάρχει εκεί βρίσκεται έξω από τις ζώνες που καλλιεργούνται τα περιεχόμενα της επιστημονικής, τεχνολογικής και καινοτομικής δυναμικής που απαιτεί η σύγχρονη τέταρτη οικονομικό -βιομηχανική επανάσταση. Αυτό που υπάρχει πλέον στην Ελλάδα, γιατί ένα μεγάλο μέρος του έχει μεταναστεύσει, βρίσκεται και απασχολείται στην Αττική. Το 80% της συσσώρευσης κεφαλαίου είναι εγκαταστημένο στην Αττική, το 85% του επιστημονικού δυναμικού είναι επίσης εγκαταστημένο στην Αττική. Δεν συζητάμε για το καλλιτεχνικό και πολιτιστικό δυναμικό ούτε βέβαια για το πολιτικό προσωπικό του συστήματος. Σ' αυτές τις περιπτώσεις τα ποσοστά ξεπερνούν το 90%. Υπάρχουν φυσικά και άλλοι δείκτες, όπως έχουμε αναφέρει πολλές φορές σε άλλα άρθρα, που συμπληρώνουν την ζοφερή εικόνα της ανορθολογικής κατανομής των ανθρώπων και των πόρων στην Ελλάδα που όπως φαίνεται η κρίση δεν στάθηκε ικανή να γίνει αιτία συνειδητοποίησης του κακού. Σε καμία άλλη χώρα του κόσμου η ratio κατοίκων πρωτεύουσας προς το σύνολο των κατοίκων της χώρας δεν βρίσκεται σ' αυτό το ύψος. Κατέχουμε την πρώτη θέση. Δηλαδή σε απλά ελληνικά αυτό σημαίνει ότι:

Ο ελληνικός πληθυσμός βρίσκεται συγκεντρωμένος εκεί όπου δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για να επιχειρηθεί η αυτοσυντηρούμενη οικονομική ανάπτυξη και ευημερία.

Οι φυσικοί, γεωλογικοί, ορυκτοί, κλπ, πόροι της χώρας βρίσκονται εκτός της περιφέρειας της Αττικής. Το 2,9% της εκτάσεως της Ελλάδας συγκεντρώνει το 48% του πληθυσμού. **Και αν δούμε πιο βαθιά την κατανομή θα προσέξουμε ότι η Αττική συγκεντρώ νει πάνω από το 70% του πληθυσμού που είναι ενεργός και ικανός να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της νέας οικονομίας και κοινωνικής ανάπτυξης.**

Η σκληρή εμπειρία της κρίσης και οι διάφοροι πασχίζοντες να την αντιμετωπίσουν δεν έφθασαν έως αυτά τα επίπεδα της πραγματικότητας. Έμειναν στις επιφάνειες των πραγμάτων και στις μηχανιστικές εμβαλωματικές «λύσεις» του δημοσίου ελλείμματος και των μειώσεων των εργασιακών αμοιβών.

Με τα δεδομένα αυτά που συγκεντρώνει η χώρα σε ό,τι αφορά στις κατανομές των φυσικών, κεφαλαιακών και ανθρωπίνων δυνάμεων δεν είναι δυνατόν να σχεδιαστούν αναπτυξιακά μοντέλα μακροπρόθεσμα και αυτοσυντηρούμενα. Δεν είναι δυνατόν γιατί όπως έχει αποδείξει περίτρανα η ιστορία, η μεταπολεμική επιφανειακή εκβιομηχάνιση σταμάτησε με θορυβώδη τρόπο τις τελευταίες τρεις δεκαετίες μη αντέχοντας τον διεθνή ανταγωνισμό και κυρίως αυτόν που προέρχονταν από τις αναδυόμενες αγορές της ανατολικής Ασίας. Αντί να εφαρμοστούν πολιτικές στρατηγικού ανταγωνισμού υπέρ ίσχυσαν πολιτκές άγονης

πιστωτικής επέκτασης. Έκτοτε η Ελλάδα έγινε χώρα κατανάλωσης με προσφορά υπηρεσιών.

Μερικοί θα υποστήριζαν ότι η υπέρ συγκέντρωση των πόρων στην Αττική ήταν μία αντίδραση άμυνας απέναντι στον διεθνή ανταγωνισμό γιατί εδώ αναπτύχθηκαν μαζικές αγορές όλων των ειδών και ευκαιρίες επενδύσεων του μικρομεσαίου κεφαλαίου. Δεν είναι έτσι. Η αλήθεια είναι διαφορετική: **Αυτό ήταν το αποτέλεσμα μιας ορισμένης πολιτικής που άφησε την ύπαιθρο χώ ρα χωρίς υποδομές και χωρίς προϋποθέσεις για επενδύσεις και ανάπτυξη.** Οι παθητικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν μετά την ένταξη στις ευρωπαϊκές κοινότητες από την άλλη έδωσαν τα αποτελέσματα της από - αγροτοποίησης και αποβιομηχάνισης της οικονομίας με τα γνωστά επακόλουθα.

Δημοσιονομικά η χώρα κατέρρευσε**. Τα ελλείμματα εν μέρει ήταν συνέπεια της πολιτικής δημιουργίας χρέους που ακολούθησαν ορισμένες κυβερνήσεις και εν μέρει ήταν νομοτελειακό επακόλουθο της υπέρ συγκέντρωσης.**
Αν προσέξει κανείς τους
λογαριασμούς εσόδων και δαπανώ ν ανά περιφέρεια
θα διαπιστώσει ότι οι δημόσιες δαπάνες είναι μεγαλύτερες από τις δημόσιες εισπράξεις. Για χρόνια η Αττική βρισκόταν σε καλύτερη κατάσταση και από τα έσοδα που κατέγραφε μπορούσε να χρηματοδοτεί δαπάνες άλλων περιφερειών. Αυτό όμως σταμάτησε με την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου που εγκαταστάθηκε τα τελευταία χρόνια. Η έμφαση στη προσφορά υπηρεσιών και μάλιστα αμφιβόλου ανταγωνιστικής ποιότητας,
απαίτησε μαζικές καταναλωτικές αγορές
που δυστυχώς δεν σχηματίστηκαν αλλού πέραν της Αττικής και λιγότερο της Θεσσαλονίκης.
Έτσι η χώ ρα βρέθηκε χωρίς παραγωγική βάση αλλά με καταναλωτικό εποικοδόμημα
. Παράδοξο βέβαια αλλά πραγματικό. Το μεταπολεμικό μοντέλο της ελαφριάς εκβιομηχάνισης που ακολούθησε η χώρα με υποκατάσταση εισαγωγών και το οποίο θα μπορούσε να εξελιχθεί, μετατράπηκε
σε «μοντέλο επιδοτούμενης κατανάλωσης
» το οποίο και εκφυλίστηκε όπως ήταν φυσικό σε κρίση, χρεοκοπία και δυστυχία.

Η οικονομική γεωγραφία των περιφερειών έχασε την ταυτότητα της. Στα χρόνια που πέρασαν δημιουργήθηκε αντίθεση μεταξύ της υπαίθρου και του κέντρου. Αντίθεση η οποία δεν εκφράστηκε ποτέ πολιτικά. Οι πολιτικοί των επαρχιών ενσωματώθηκαν στην αναπαυτική πολιτική σκηνή των Αθηνών με αποτέλεσμα να χαθούν ευκαιρίες προόδου και από την ύπαιθρο και από το κέντρο. Αυτό επέφερε καθυστέρηση, μεταπρατισμό και κρίση.

Ο υπέρ συγκεντρωτισμός δεν ήταν μόνο οικονομικός και πληθυσμιακός. Ήταν και πολιτικός. Το σύστημα πολιτικής εξουσίας διχοτομήθηκε σε ανάλογους κομματικούς πόλους. Στο κυβερνητικό κόμμα και στο κόμμα της μείζονος αντιπολίτευσης. Υπέρ συγκεντρώθηκαν εξουσίες και πόροι και η κεντρική διοίκηση, δηλαδή μια ομάδα λίγων δεκάδων ανθρώπων, αυταρχικά και ανήξερα καθόριζε τις εξελίξεις στο βόρειο ή νότιο άκρο της Ελλάδας από την πλατεία Κολωνακίου.

Σε ολόκληρο τον αναπτυγμένο κόσμο αλλά πολλές φορές και τον αναπτυσσόμενο τόσο ευφυές μοντέλο διακυβέρνησης δεν θα μπορούσες να βρεις. Σε πλοίο που ταξιδεύει σε αγριεμένη θάλασσα, ο καπετάνιος συγκεντρώνει, ανθρώπους ταξιδιώτες, πλήρωμα, οχήματα και φορτία στο μπροστινό του μέρος, αφήνοντας το υπόλοιπο άδειο. Ποιο θα είναι το αποτέλεσμα; Χρειάζεται να απαντηθεί τέτοιο ερώτημα;

Εκείνο που χρειάζεται η χώρα είναι ακριβώς το αντίθετο. Αποκέντρωση πόρων, όλων των ειδών και πολύπτυχη ανάπτυξη των περιφερειών και των επαρχιών μέχρι και το τελευταίο σύνορο. Έτσι θα επέλθει και η αποκέντρωση της πολιτικής εξουσίας και της δημόσιας διοίκησης. **Το σχέδιο αυτό αν ποτέ εφαρμοσθεί θα προσφέρει αποτελέσματα κάλυψης του παραγωγικού κενού** . Αυτό σημαίνει ότι οι δυνατότητες που έχει η οικονομία θα αξιοποιηθούν στο ακέραιο επιφέροντας αυξήσεις στο εθνικό προϊόν και εισόδημα πολύ πάνω από αυτές που υπάρχουν σήμερα. Το παραγωγικό κενό θα κλείσει και το δυνητικό ΑΕΠ θα εξισωθεί με το ισχύον.
Με τις υφιστάμενες συνθήκες το οικονομικό σύστημα στην Ελλάδα «εργάζεται» πολύ κάτω από τις δυνατότητες του, καταγράφοντας αρνητικό παραγωγικό κενό της τάξης του 50% τουλάχιστον. Ανεργία, «διαρροή εγκεφάλων», δυσαρμονία αποταμιεύσεων και επενδύσεων, υποχρησιμοποίηση κεφαλαίων, αχρησιμοποίητοι φυσικοί και σταθεροί κλιματικοί πόροι, υπέρ – συγκέντρωση, συνιστούν παράγοντες που δημιουργούν ένα αρνητικό παραγωγικό κενό τεραστίων διαστάσεων.

Αυτή το ζήτημα της στρατηγικής του επανακαθορισμού της διακυβέρνησης δεν το θέτει σοβαρά κανένας από τους επίδοξους υποψήφιους αρχηγούς του ΚΙΝΑΛ / ΠΑΣΟΚ. Και όμως αυτή ακριβώς η στρατηγική αποτελεί διαχρονική παρακαταθήκη των πρώτων στελεχών του ΠΑΣΟΚ, και του Ανδρέα Παπανδρέου. Αργότερα ξεχάστηκαν όλα. Ο καιροσκοπισμός επικράτησε οριζοντίως και καθέτως και καθένας επεδίωκε να πλασάρει τον εαυτό του στην ηγετική ομάδα του «αρχηγού» που δεν ξεπερνούσε σε αριθμό λίγες δεκάδες ατόμων. Η αντίληψη περί κομματικού οργανισμού / εργαστήριο πολιτικής, ιδεολογίας και αγωνιστικότητας, πέρασε στο ενδιαφέρον των ιστορικών. Από τότε εκείνο που παρατηρούμε είναι η εναλλαγή μιας ομάδας ανθρώπων υπό τις εντολές του επικεφαλής του

κόμματος που κέρδισε τις εκλογές, τυχαία και ανακλαστικά, να χειρίζεται κακήν κακώς την κεντρική και περιφερειακή εξουσία, κατά το δοκούν της προνομιακής ομάδας. **Αυτό βέβαια κανείς στο κόσμο δεν το ονομάζει δημοκρατικό πολιτικό γίγνεσθαι ούτε αποδοτική διακυβέρνηση χώ ρας**

.

Πως μπορεί να αλλάξει αυτή η κατάσταση; Από τις ηγεσίες των κομμάτων δεν έρχεται κανένα σήμα. Πολύ περισσότερο από τα κλιμάκια της κυβέρνησης που υποτίθεται ότι είναι πιο κοντά στα προβλήματα που θέτει η πραγματικότητα. Αντίθετα εκείνο που γίνεται πλέον ορατό είναι μία **τάση από τους ίδιους τους πολίτες να αναζητούν διεξόδους προς την ύπαιθρο χώ ρα, τα νησιά και την ενδοχώ ρα γενικά.** Οι ίδιοι οι Έλληνες κάνουν αποκέντρωση. Είθε η συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας να πάρει μαζικά χαρακτηριστικά.

Κουρματζής Θανάσης